

Romers rätt

7 december 2011

Förvaltningshuset Rosen, Norrköping

Linköpings
kommun

NORRKÖPING

LÄNSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Arrangörer

Alma Basic *alma.basic@lansstyrelsen.se*

Anne Olofsson *anne.olofsson@norrkoping.se*

Marie Daun *marie.eriksson-daun@linkoping.se*

Dokumentation

Emil Åkerö, Kuppproduktion

Grafisk form

Karin Hägglund

Romers rätt

Den 30 juli 2010 lämnade delegationen för romska frågor sin utredning om romers situation i Sverige, betänkandet "Romers rätt – en strategi för romer i Sverige", till statsrådet Nyamko Sabuni. I betänkandet föreslås en nationell strategi för romer med förslag om hur romer ska kunna få full tillgång till sina mänskliga rättigheter och välkomnas in i majoritetssamhället, om hur antiziganismen ska kunna motas tillbaka och hur sanningen om övergreppen mot romer ska kunna dras fram i ljuset. Vidare föreslog delegationen att regeringen skulle ta fram en nationell och långsiktig strategi att genomföras under en 20-årsperiod.

Den 7 december 2011 då den regionala konferensen "Romers Rätt" ägde rum i Norrköping visste vi att regeringen var mitt upp i arbetet. Strax innan jul noterade ni säkert, precis som undertecknade, att ett resultat av strategin landade i kommunbrevlådan. I den skrivelsen bjuder regeringen in samtliga kommuner att ansöka om de medel som man ställer till förfogande för att ytterligare sätta fokus på arbetet tillsammans med romerna.

Regional samverkan och lärande

I regeringens långsiktiga strategi har man även via Länsstyrelsen Stockholm fördelat medel för att vi ute i kommunerna ska fortsätta det gemensamma arbetet. Det var dito medel som vi tillsammans i Norrköpings och Linköpings kommuner, samt Länsstyrelsen Östergötland, bestämde oss för att ansöka om att få ta del av för att kunna arrangera en regional konferens.

Vi startade vår planering med att ringa runt till alla kommuner i Östergötland för att bilda oss en uppfattning om hur situationen såg ut hos våra grannar men också för att se om det fanns intresse av en konferens och vad den då skulle innehålla – resultatet tog ni del av den 7 december!

Med denna dokumentation hoppas vi att vårt nästa steg ska bli någon form av strukturerad samverkan. Kanske kan Linköping-Kinda-Boxholm-Ödeshög-Ydre-Mjölby-Vadstena-Motala bilda en samverkansgrupp och Norrköping-Finspång-Söderköping-Valdemarsvik-Åtvidaberg en grupp. I regionen finns även Lands-tinget i Östergötland som skulle kunna ha intresse av att delta i samverkan.

Alla äger frågan – så – frågan är vad och hur vill vi göra?!? Länsstyrelsens medel finns inte längre att tillgå och det vi gör nu sker ur våra egna budgetar. De flesta verkar överens om att vi vill och behöver samverka – hur gör vi? Vilket blir vårt nästa steg?

Hör av er! OCH ett innerligt tack för att ni kom och bidrog till en bra dag!

Bästa hälsningar

Alma Basic, Anne Olofsson och Marie Daun

Det går att göra mycket inom vår kommunala verksamhet, språket är jätteviktigt, att äldre ska ha rätt att uttrycka sig och förstå språket, maten och kulturen.

LI TESKE

Konferensen invigdes av Li Teske, kommunfullmäktiges ordförande (S) Norrköpings kommun.

Li pratade om Norrköpings historia och hur staden byggdes bland annat av judar och andra representanter från olika minoritetsgrupper som sverigefinnar. Norrköping har lämnat en ansökan om att ingå i ett förvaltningsområde för det finska språket (som efter konferensen blivit godkänd). Norrköping har nyren-

overad synagoga. Hon tryckte även på att minoriteter ska ha rätt att ta del av sin kultur och att det ska göras i samråd med de grupper som finns. Man ska också lyfta fram barnens rätt. Li Teske lyfte även fram den enorma resurs som finns inom Norrköpings kommun när det gäller andra språk och frågar också hur går vi vidare på vår hemmaplan och hur ska vi få Östergötland att ligga i framkant för att kunna jobba med de här frågorna.

Anne Olofsson och Marie Daun hälsar välkomna.

***Det blir ingen bättre värld om vi
inte arbetar tillsammans.***

ANNE OLOFSSON OCH MARIE DAUN

***Regerande kungar hade två krav.
Man skulle betala skatt och man
skulle ställa upp med soldater när
kungen ville ut i krig. Annars fick
man tala vilket språk man ville.***

LENNART ROHDIN

Lennart Rohdin, enhetschef vid länsstyrelsen i Stockholm, ger en historisk bakgrund.

Minoritetspolitiken är en folkrättslig skyldighet som Sverige tagit på sig. Enligt Europakonventionen är det en skyldighet för länderna att skydda minoriteter och 1999 fattades det ett riksdagsbeslut om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Enligt Rohdin finns det ca 700 000 minoritetsinvånare i Sverige. Det är dock svårt att uppskatta då det inte finns någon registrering i Sverige, vilket Sverige fått kritik för men av tradition avstått ifrån eftersom Sverige aktivt tar avstånd från alla former av åsikts- och etnisk registrering.

Enligt Rohdin kan man dela upp Sveriges historia i före och efter 1809, det

så kallade märkesåret då Sverige, som det ser ut idag, och den svenska identiteten skapas. Före 1809 var Sverige flernationellt och flerspråkigt men den nya gränsen vid Torneå älv delade inte bara riket utan också de fem nationella minoriteterna. Sverige har haft finsktalande befolkning sedan tidig medeltid och romer och judar lika länge som svensk stadsbildning. Man talade både svenska och finska i Gustav Vasas kansli och Vasas söner fick lära sig finska. Både samiska och finska talades i kyrka och skola och prästen talade samma språk som allmogen, det vill säga samiska där de talade samiska och så vidare.

Hur nationella minoriteter behandlats är en blind fläck i vår historia.

LENNART ROHDIN

En omfattande kollektiv minnesförlust, i varje fall på den svenska sidan.

HORACE ENGDAHL

Från 1999 har vi en minoritetspolitik i Sverige och ett grundskydd införs. 2010 får vi en lag om nationella minoriteter. Språken samiska, finska och meänkieli har förvaltningsområden, vilka utgörs av 56 kommuner och 12 landsting från första januari 2012. Dessa ska bemöta den enskilda på dennes språk, erbjuda service på dennes modersmål om den så begär samt anordna förskola och äldreomsorg helt eller

delvis på minoritetsspråket i fråga. Det är språket som gäller, inte etniskt ursprung.

Förvaltningsmyndigheter så som Diskrimineringsombudsmannen har som uppdrag att informera minoriteter om deras rättigheter och därigenom ge dem möjlighet till inflytande. Minoritetspolitik ska ske tillsammans med minoriteter, inte för.

Länsstyrelsens uppdrag: Stödja de kommuner som påbörjat ett utvecklingsarbete avseende den romska minoriteten och förmedla kontakter mellan minoriteten och myndigheter.

(SOU 2010:55)

Det gör man genom:

- Tydliga mål och klar förankring i politisk och verksamhetsmässig ledning.
- Tydligt samordnade funktion för nationella minoriteter i verksamheten.
- Ett fungerande samråd för minoritetsgrupper med lokala företrädare.

Vad skulle jag säga till mina barn om vi blev nekade plats på en camping på grund av min etnicitet. Eller om vi gick in i en affär och säkerhetsvakter förföljde mig? Vad säger man till sina barn om när folk gör skillnad på människor och människor? Om att det finns en öppen diskriminering?

ERIK ULLENHAG

Erik Ullenhag, integrationsminister, talade.

I september 1512 gjordes den första nedteckningen om romer, en 500-årig historia av en kultur som berikat svensk kultur och ekonomi. År 2012 är ett romskt kulturår som lyfter fram hur romer påverkat den svenska kulturen då svensk majoritetskultur sannolikt hade sett annorlunda ut utan den romska kulturen. Romer har mött ett av de största haten som finns i mänskligheten, en historia vi inte ens minns. 1900-talet präglades av förföljelse och rasbiologi där cirka 100 000 romer dog i förintelsen. Det största övergreppet var när samhället fattade beslut om tvångssterilisering, att säga att de inte får leva vidare. Det är ett strukturellt övergrepp som har skapat en systematisk förtroende klyfta och lett till att personer från den romska gruppen har lågt förtroende för samhället. Har det blivit bättre? Det har bland annat tagits rådsslutsatser för Europa om romer men i Ungern har det pågått tvångsdeportering av romer och ett av de största partierna hetsar mot romer och judar och vissa länder sätter romska barn i särskola.

Var är det då bra för romer? I Sverige och Spanien. Det innebär inte att det är

bra, det innebär att vi inte är lika dåliga som andra länder.

Vi ska inte ha ett samhälle där romer drabbas av den här formen av övergrepp. Regeringen tar nu fram en vitbok om den romska historien. Erik Ullenhag anser att det är svårt att komma framåt om vi inte har koll på historien. Ska vi överbygga ett förtroendegap behöver vi gräva i historien. Enligt Ullenhag leder inte en diskrimineringslagstiftning till jobb, men det ger en förändrad attityd. Med start 2012 satsar regeringen 45 miljoner för arbetet kring romer, det är lite pengar i sammanhanget och därför är det viktigt att få med kommunerna i arbetet med att bygga broar mellan majoritetssamhället och den romska kulturen.

*"Plakat om tatarernes fördrifvande af landet år 1637
den första allmänna zigenarförordningen i Sverige utfärdades
av förmyndarregeringen den 28 juli 1637.
Skulle någon påträffas i landet efter detta datum,
var det tillåtet för landshövdingen, befallningsman eller ståthållare
att döda utan process och rättegång."*

Ur den första allmänna zigenarförordningen.

Det behövs en tydlig kompass för att behandla en majoritet och en minoritet. Grundinställningen ska vara individens rätt. Vi ska inte assimilera en kultur.

ERIK ULLENHAG

Hur mycket kan vi om romsk kultur? Vi har skolböcker in i modern tid som är fulla av fördomar. De fem minoriteterna har drabbats av en försvenskning men även förtryck, till exempel i form av en särskild skolplan för samer, där de inte skulle lära sig för mycket för att de istället skulle kunna ta hand om sina renar.

Det barn som föds 2012 ska 2032 ha samma rättigheter som alla andra invånare i Sverige. Det visar ett åtagande från myndigheter om att vi vet var vi ska. Om inte

skolan kan se till att de romska barnen får skydd, får vi barn som inte går ur skolan. Vi måste tänka utifrån vad vi hade gjort om barnet hade varit från majoritetsbefolkningen. Om vi tror att nåt är bra för majoritetsbefolkningen så är det även bra för resten av Sverige, annars är det ett svek mot barn från minoriteter. Vi måste klara av att lyfta de jobbiga frågorna. Menar vi allvar med lika rättigheter måste det synas i vårt arbete.

Beteendet har med diskrimineringen att göra, inte med kulturen.

MERSION PEJDA

Mersion Pejda talade om sitt ursprung som balkanrom och sitt jobb som brobyggare i Mjölby kommun.

Mersion tycker att det behövs brobyggare i alla städer. En brobyggare är en som kan hålla kontakter med alla i kommunen. Enligt honom ligger ansvaret till viss del på romerna själva; om vi romer inte kämpar

kommer inte tjänstemän göra nånting. Vi romer ska agera, vi ska säga vilken hjälp vi behöver.

Beteendet har med diskrimineringen att göra, inte med kulturen. Det måste göras mer för romer. På frågan varför romer inte går i skolan, så ligger svaret i historien. Det kommer dock att bli bättre.

Vi måste värna vår kultur, vara rädda om vårt arv.

ELEONOR FRANKEMO

Eleonor Frankemo talade om resandefolket eller romanofolket resande, som de också kallas.

Det finns ca 30 000–40 000 individer som romanofolket resande i Sverige. Rom är ett nytt begrepp för resande, de har ofta kallats tattare, vilket är ett skällsord för dem. Det finns olika former av diskriminering som resandefolket upplevt/upplever. Bland den öppna diskrimineringen finns till exempel lobotimering, sterilisering och omhändertagande av barn. Diskrimineringen nu för tiden sker ofta via sociala medier på internet, som forumet Flashback.

Även inom kulturen sker det diskriminering, det engelska ordet gypsy översätts ofta till tattare till exempel. Den dolda diskrimineringen sker oftast i form av blickar, viskningar och okunskap. Det finns enligt Eleonor Frankemo en fruktansvärd okunskap och kunskap är ett bra redskap mot diskriminering, men man tröttnar lätt på att behöva förklara sitt ursprung, folk tror ofta att alla romer har samma ursprung och samma kultur.

För att råda bot på detta har Eleonor tillsammans med NBV tagit fram studiematerialet Resandefolkets Revitalisering, vilket kan beställas på:
ann-helene.fernberg@nbv.se

Mer information finns på:
www.eleonorfrankemo.blogg.se
eleonor.frankemo@hotmail.com

När man slår ihop flera mindre grupper till en gemensam folkgrupp, kan det lätt bli missförstånd i sin egen kultur och värdegrund genom generaliseringar.

UR RESANDEFOLKETS REVITALISERING

***Attis vislos nast bliddra nuckosar
pali jaddar tji, men vislos nast jura
to attis nuckosarna tji kerar
vorsnos vina.***

Att bli barn igen går inte, men vi kan se till att barnen inte gör våra misstag.

Att romer har rätt till upprättelse är ett nytt kapitel i Sveriges historia.

HEIDI PIKKARAINEN

Heidi Pikkarainen från Diskrimineringsombudsmannen summerade rapporten *Romers rättigheter*.

Rapporten grundar sig i ett regeringsuppdrag från 2001 till den dåvarande Diskrimineringsombudsmannen mot etnisk diskriminering. DOs slutsats är att tillgång till rättigheter kräver aktivt förhållningssätt – rättighetsbaserade utbildningar och referensgrupper, man måste söka upp grupper och lokalisera deras problem. Därför har DO haft dialog med romer i arbetet. Göteborgs universitet har granskat arbetet och de anser att den metod som DO använt ger bäst verkan.

Resultatet av det förändrade arbetssättet är att fler romer anmäler diskriminering från 2–3 anmälningar/fall per år, till 30–40. Ett 30-tal av dessa fall har avgjorts i domstol eller genom förlikning. Många fall är lätta

att driva då motparterna ofta har öppen antiziganism i sin argumentation. Romer har också fått större kunskap om sina rättigheter och DO har fått ökad kunskap om hur diskriminering kan arta sig vilket lett till att romer får upprättelse i större utsträckning.

Antiziganismen är komplex och har påverkat romers förtroende för samhället, det finns en historisk kontinuitet vad gäller antiziganismens uttryck där de romska kvinnorna är särskilt utsatta. Men även de romska barnen är utsatta – diskrimineringen påverkar viljan att hävda sin romska identitet och tilliten till det samhälle som romska barn lever i och är en del av.

Antiziganism, benämning på rasism riktad mot romer. Ordet har myntats i efterkrigstidens förintelseforskning; jämför engelskans antigypsyism och tyskans Antiziganismus. Antiziganismen är lika gammal som romernas historia i Europa, dvs. snart tusen år. Liksom judarna har romerna betraktats som ett främmande folk och setts med misstro och fruktan samt omgivits av mytbildning.

NATIONALENCYKLOPEDIN

Statistiken för anmälningarna till DO visar att 70 procent av anmälningarna är från romska kvinnor. 50 procent av fallen rör diskriminering på offentliga platser, vilket är ca 100 st och anmälningarna domineras av finska romer. Ungefär 20 procent, vilket ger ca 40 personer, rör fall på bostadsmarknaden eller kontakt med socialtjänst. Få fall rör utbildning och arbetsmarknad, DOs analys är att romer inte är öppna med sin romska identitet för att undvika diskriminering och är rädda för att en anmälan ska leda till ökad utsatthet. En annan faktor är att många romer inte är på arbets-

marknaden. Sedan 2003 är diskriminering inom affärer, bostadsmarknaden och i kontakt med socialtjänst även inräknat.

Mellan 2004–2010 har DO drivit fall som gett 7 domar och 18 förlikningar och berört 50 personer. Tidigare hade man skadeståndsnivåer, nu har det blivit ersättning vilket är juridiskt starkare och ger högre summor. Intentionen är att det ska kosta att diskriminera.

Jag förklarar betydelsen i blanketter, inte bara tolkar vad det står. Det kan ta uppemot tre timmar att fylla i en blankett.

JANUZ RAMADANI

Margareta Johansson, Januz Ramadani och Biserka Zenkovic från projektet Vårt Nygård, i Skäggetorp, pratade om sitt arbete som brobyggare.

Brobyggarna är bland annat en länk mellan skolan och föräldrar med uppgift att förklara hur skolsystemet fungerar, fungera som tolkar och är placerade i skolan, i klassrum och på rasterna. De bedriver även fritidsaktiviteter i projektet Kul i Skäggetorp. Vårt Nygård tycker det är viktigt att vara brobyggare åt båda hållen, och få svenskar att förstå romer på samma sätt som de vill att romer ska förstå den svenska kulturen.

De hjälper även till med blanketter och kontakter med myndigheter så att invånarna får hjälp att ta eget ansvar. Biserka berättade om hur hon använder sitt romska ursprung i sitt arbete, vilket ger besökarna en trygghet. Hon bedriver även kvinno-grupp varje torsdag, där kvinnor i området får tillfälle att lära sig språket och prata om svenska samhället. Biserka vill även nå unga tjejer med romskt ursprung.

Har man ingen studietradition bakom sig är det svårt att börja studera.

LISA FLOGELL OCH KERSTIN ZELEI KUMM

Lisa Flogell och Kerstin Zelei Kumm från Marieborgs folkhögskola redogjorde för projektet för romer i Norrköping.

Projektet har till syfte att öka romers möjlighet att påverka i Norrköping, motverka diskriminering och att synliggöra gruppen. Ett annat mål är att underlätta för romer att komma ut på arbetsmarknaden. De erbjuder bland annat grundläggande svenska och transportkunskap. Enligt Marieborg saknar 40 procent av romerna grundskola och 90 procent gymnasiekompetens och 70 procent är arbetslösa. Resultatet av satsnin-

gen är blandad. En del elever hoppade av utbildningen för att de fick jobb, ett 30-tal elever går kvar. Den romska gruppen utgör 10 procent av skolans samlade elevgrupp på ca 400 elever. Skolan har märkt av att gruppen har svårigheter att komma in i systemet och då är det svårt att servera klara resultat. Men de lyfter också den psykosociala betydelsen, där elever blir förebilder för varandra och att även personalen lärt sig mycket. Skolan är nu partner i Roma Integration projektet som bland annat finns i Polen, Österrike, England och Tyskland.

Vi behöver Bolibompa på romska!

BAKI HASAN

Baki Hasan berättade om Språkrådets arbete.

Språkrådets mål är att alla ska kunna använda sitt språk, och alla ska kunna använda svenska. Språkrådet har det högsta ansvaret för utveckling och bevarande av svenska språket och dess minoritetsspråk. Romska är ett språk som har stora likheter med de indiska språken hurdu och hindi, och det är tillsammans med sina över 60 olika dialekter ett minoritetsspråk. I och med romers geografiska utbredning har språket påverkats och olika grupper av romer behöver inte nödvändigtvis förstå varandra då deras språk skiljer sig mycket åt. Romska har det officiella namnet romani chib men språkrådet har introducerat namnet romska för att språkligt jämställa det med andra språk i det svenska språkbruket.

Språkrådet har gjort olika utredningar. Bland annat fick 71 kommuner frågan om hur det ser ut med modersmålsundervisning

i kommunen. Cirka 40 kommuner svarade, varav majoriteten sa att de inte har undervisning på romska. Detta beror oftast på brist på lärare i ämnet, eller att kommunen inte fått några ansökningar om modersmålsundervisning. En del kommuner svarade att de inte var skyldiga att erbjuda hemspråk eftersom de hade mindre än fem elever som hade ansökt. Detta är dock felaktigt då språket är minoritetsspråk och då har kommunerna en skyldighet att erbjuda undervisning även om endast en elev ansöker.

För att romska språket ska få en starkare ställning i samhället anser Baki att det behövs utarbetas ordlistor, ordnas språkseminarier och att det behövs mer läromedel och annan litteratur på romska samt satsas på lärarutbildning av romer.

Innan pausen gav Anne Olofsson och Marie Daun en uppmaning till deltagarna, om de själva kunde se hur de kan skapa ett aktivt förhållningssätt att jobba med de här frågorna på.

Fyra deltagare svarar här på frågan.

**Linnéa Darell, kommunalråd (FP),
Linköpings kommun:**

– Vi jobbar ju med mål i kommunerna, och det tycker jag att man ska göra för den här verksamheten också, och att ha en handlingsplan för hur vi ska åstadkomma en bra utbildning att bidra med möjligheterna till jobb och praktik, ungefär så som man jobbar med alla som så att säga har lite större svårigheter att vara delaktiga i samhället. Förhållningssättet är ju att tänka utifrån alla människors lika värde, det är mitt förhållningssätt till alla människor.

Pia Rydberg, Norrköpings asylgrupp:

– Det första jag tänkte är att det krävs kunskap, för att kunna kräva de rättigheter som människor bör kunna få i Sverige.

**Margareta Johansson, samordnare
Vårt Nygård:**

– Som jag tolkar frågan så kan jag dra en parallell över till det förhållningssätt som vi arbetat fram. Vi måste möta människor där de är, man måste vara prestigelös, flexibel och nyfiken på ett positivt sätt. Så skapar man grunden för en bra dialog, och det kan man göra överallt, inte bara i ett områdesarbete, mötet är det centrala.

**Andreas Petersson (MP), ersättare i
barn- och ungdomsnämnden,
Norrköping:**

– Kommunen måste ge riktlinjer och arbeta fram ett förhållningssätt och hur vi ska göra.

Paneldebatt. Från vänster: Eleonor Frankemo, Lisbeth Forsberg, Anita Jernberger, Baki Hasan, Mersion Pejda, Teresa Carvalho, Päivi Pykäläinen, Linnéa Darell.

Moderatorn Widar Andersson från Folkbladet ställde frågan:

Hur viktig är historien för att vi ska kunna gå vidare?

Eleonor Frankemo:

– Romanofolket kan sin historia, det är människor som lever fortfarande. Man kan riskera att dra upp gamla sår genom att gräva i historien, frågan är då hur många som är redo att ställa upp på det. Det som är positivt är att det kommer ut kunskap till allmänheten, men frågan är till vilket pris det görs. Det här är inte vår kultur, det är allas kultur eftersom vi är en svensk minoritet. Ett sätt att komma till rätta med okunskapen genom att till exempel låta romer och resande komma ut och föreläsa och visa upp sig, det är vårt ansvar i de här grupperna att informera.

Lisbeth Forsberg, Pingstkyrkan:

– Jag har tidigare varit politiker och har aldrig hört nåt om romer inom politiken. När kommer en förlåtelse till romerna liknande den till fosterhemsbarnen? Vad förenar oss? Jo, en grundtro, och där har kyrkan ett ansvar att fånga upp de troende. Lösningen är information, information, information. Du kan aldrig få en människa att öppna sitt hjärta och berätta om svåra traumatiska händelser om man inte har en relation, och bygger en relation gör man inte enbart på ett socialkontor, utan också hemma vid köksbordet.

Anita Jernberger, Landstingsråd (FP) Landstinget i Östergötland:

– Vi har fått nya glasögon, vi ser att det finns saker som vi borde se, men vågar vi se det? Jag anser att den unga generationen kommer leda ett nytt arbete och spräcka utanförskapet. Det är inte så lätt att bara utbilda sig, utan det är en fråga om arv. Det romska folket ser ofta inte smörgåsbordet, utan fokuserar istället på problematiken.

Forts. från föregående sida.

Hur viktig är historien för att vi ska kunna gå vidare?

Baki Hasan:

– Det förgånga är jätteviktigt, det handlar om orsak och verkan. Det krävdes politiker för att folk skulle lyssna och nu har till exempel kunskapen om DO växt inom det romska samhället.

Mersion Pejda:

– Det ska vara ett gemensamt arbete. Tjänstemän och politiker vet inte vilka kunskaper eller behov som finns hos romer eller vikten av brobyggare.

Teresa Carvalho, ordförande (S) för Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden, Norrköpings kommun:

– Ansvaret ligger på politiker på alla nivåer. Vi måste lösa det tillsammans, vi kan inte vänta på den romska gruppen ska integreras automatiskt i det övriga samhället. Vi har fastnat i ett tänk om att vi är olika, och det är ett tänk vi måste bryta. Staten måste sätta ribban mot kommunerna, det måste finnas samordnade funktioner på alla nivåer.

Päivi Pykäläinen, Svenska kyrkan:

– Historien är ett viktigt perspektiv, kan ge en gemensam förståelse. Vi måste gå från retorik till relation, det är med hjälp av relationer man bygger tillit. Det enda sättet är att förstå tillsammans.

Linnéa Darell, kommunalråd (FP) Linköpings kommun:

– Jag tror det är nödvändigt att gå tillbaka till historien för att gå vidare. Om man inte förstår sin historia så förstår man inte samtiden. Det här är bakgrunden till att det finns en brist på förtroende och frågan är hur vi ska återfå det, 2012 ska vi visa på allt det goda som romer har tillfört, även lokalt.

***Alla kan inte förändra världen,
men alla kan förändra sin värld.
Och sanningen är att om alla
förändrar sin värld, så förändras
världen.***

ANDREAS ARDENFORS

Andreas Ardenfors. Vice borgmästare (KD) Linköpings kommun, höll ett avslutstal.

Andreas talade om vikten av utbildning, när man lär sig nya saker så utvecklas man. Han drog även en parallell till sin mörkrädde son med metaforen att när man tänds lampan så försvinner spökena. Till syvende og sist handlar det om den enskilda personen.

Hur långt är jag som person beredd att se? Framförallt så handlar en sådan här dag om att skapa en ny bild, det är det bästa sättet att förändra. Vi måste våga öppna våra hem för att få ett kulturutbyte. Men det viktigaste är att öppna handen, för man kan inte ta emot med en stängd hand.

Man fastnar lätt för mycket i de individuella historierna och då ser man inte strukturerna bakom. För att förbättra krävs ett aktivt förhållningsätt. För att skapa förändring måste vi bygga relationer och förtroenden, vi måste förstå vår historia men samtidigt blicka framåt och se lösningarna.

PS. 10–11 februari 2012 anordnar Pingstkyrkan en konferens om ämnet och 7 mars 2012 anordnar Svenska kyrkan Linköping och Linköpings stift "Tusen år av förnedring – en dag om romernas mänskliga rättigheter" en seminariedag med bland annat Madelaine Seidlitz, Soraya Post, Ingrid Schiöler och Péter Bakay. DS.